

SAKSUTSKRIFT

Arkivsak-dok. 15/02183-2
Saksbehandler Kjersti Aune

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Plan- og økonomiutvalget	28.05.2015	73/15

Høringsuttalelse – forslag om endring i helligdagsloven for å tillate søndagsåpne butikker

Saken er fremmet etter prinsippet om fullført saksbehandling.
Følgende har vært medsaksbehandlere: Hasse Ekman, Enhet Eiendom

Vedlegg:

Høring – forslag om endringer i helligdagsloven for å tillate søndagsåpne butikker

Sammendrag:

Kulturdepartementet foreslår å endre helligdagsloven for å tillate søndagsåpne butikker. På høytidsdagene opprettholdes påbud om stengte butikker. Alternativt forslag er at kommunene beslutter utvidelse av dagens reglement eller ikke, med forutsetning om at regelverket ikke skal strammes inn. Rådmannen anbefaler å oversende høringsuttalelse der Sarpsborg kommunes standpunkt er å opprettholde dagens helligdagslov. Rådmannen ønsker likevel en mindre restriktiv praksis for å tillate søndagsåpent på typiske turiststeder, eksempelvis Ullerøy-Karlsøya.

Utredning:

Bakgrunn

Kulturdepartementet har i brev datert 27.3.15 sendt høringsnotat «Forslag om endringer i helligdagsloven for å tillate søndagsåpne butikker» på høring med frist 30. juni 2015.

Lov om helligdager og helligdagsfred (helligdagsloven) § 5 fra 1995 inneholder et påbud om at faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere, skal holde stengt på helligdager. Endringsforslaget går ut på å innskrenke bestemmelsens rekkevidde, slik at butikker får mulighet til å holde åpent på alle vanlige søndager.

Departementet foreslår å opprettholde påbudet om stengte butikker på de 10 særskilte helligdagene og høytidsdagene (nyttårsdag, skjærtorsdag, langfredag, første påskedag, annen påskedag, Kristi Himmelfartsdag, første pinsedag, annen pinsedag, første juledag og annen juledag, 1. og 17. mai).

Påbudet i helligdagsloven § 5 om at butikker skal holde stengt fra kl. 16 på jul-, påske- og pinseaften foreslås også videreført.

Dagens unntak fra påbudet om stengte butikker på helligdager for visse butikker, blant andre mindre dagligvarebutikker, bensinstasjoner, hagesentre, utsalgssteder på typiske turiststeder mv., foreslås videreført.

I brevet opplyses det om at det i notatet er tatt inn et alternativt forslag om at beslutningsmyndighet legges til den enkelte kommune. Departementet ønsker synspunkter også på dette. Gjennom en slik løsning vil de lokalt folkevalgte kunne ta stilling til om adgangen til søndagsåpent i kommunen skal utvides i forhold til dagens regulering, men det forutsettes at en eventuell kommunal reguleringsmyndighet ikke skal kunne medføre innstramming sammenlignet med dagens situasjon. I notatet anbefales imidlertid ikke lokal styring da det kan føre til forskjeller mellom kommunene og opplevelse av handelslekkasjer til konkurrenter i nabokommunene.

Departementets siktemål

- Prinsippet om tilbud og etterspørsel skal regulere butikkens åpningstider fremfor lovverket.
- Forenkling av regelverk
- Større grad av likebehandling mellom butikker (det er allerede mange typer butikker som i dag har adgang til å holde åpent på søndager)

Det er ikke foretatt noen samfunnsøkonomisk analyse av lønnsomhet av forslaget. Notatet påpeker at tiltaket kan gi større frihet for forbrukerne. Det vil gi arbeidsmuligheter for noen arbeidstakere, mens andre vil oppleve det som en byrde å jobbe på søndager. Deler av næringen vil få økt lønnsomhet med økte markedsandeler, mens andre vil tape på det pga økt konkurranse og økte lønnskostnader.

Konsekvenser for omsetning, sysselsetting og handlemønster.

Danske erfaringer med søndagsåpne butikker siden 2012, har vist at omsetningen ikke har økt, heller ikke sysselsettingen. Men handelen har flyttet seg til helg. Omsetningen i ukedagene er gått ned, særlig de første ukedagene. En effekt kan dermed bli å stenge mandagene.

Søndagsåpne virksomheter kan gi ungdom og studenter flere jobbmuligheter, men det vil fortsatt være behov for at tradisjonelle deltids- og heltidsansatte må jobbe søndager. Dette medfører høyere lønnskostnader. Beregninger som er gjort av FAFO (notat 2015:3) viser at 93 % (190 000 på landsbasis) innen detaljhandel er «eksponert» for søndagsarbeid. I tillegg kommer 30 000 arbeidstakere innen engroshandel og 16 000 innen motorrelatert handel. Videre vil det oppstå behov for renholdstjenester, vekttertjenester, samt åpne opp for flere søndagsåpne virksomheter som frisører, kafeer og restauranter på kjøpesentre, samt i næringsmiddelindustri. Direkte og indirekte kan ca. 290 000 arbeidstakere i Norge betegnes som eksponert for søndagsarbeid.

I følge FAFOs analyse har disse arbeidstakerne til sammen ca 100 000 barn, noe som gjør det lite attraktivt å arbeide både lørdager og søndager for mange.

Dersom det åpnes for søndagshandel vil den enkelte butikk/senter selv ta avveiningen av om det vil være lønnsomt å holde åpent på søndag, men det kan få dominoeffekt og gi et press dersom en eller flere butikker velger å åpne. FAFO-notatet beskriver det som Bislett-effekten, dvs at førstemann reiser seg for å se bedre – eller øke omsetningen, og flere vil tvinges til å gjøre det samme. I kjøpesentrene forventes at alle vil holde søndagsåpent for å øke markedsandelene og eieren beslutter åpningstidene. På den måten vil alle føle seg tvunget til å holde søndagsåpent for ikke å tape i konkurransen, uten at det lønner seg for noen.

Konsekvenser for bysentrum

Forutsetningene for bærekraftig butikkdrift er forskjellig i kjøpesentre og i bysentrum. Søndagsåpne butikker vil føre til økte personal- og drifts-kostnader. Dette vil ramme spesielt mindre nisje-, spesial- og fagbutikker i sentrum i konkurranse med kjederelaterte butikker i kjøpesentrene. Dette er også en erfaring gjort i Danmark der søndagshandelen er kommet de store kjøpesentrene i byenes randsoner til gode, med tilsvarende omsetningssvikt for sentrumsbutikkene, med de negative følger dette har fått for sentrum i byen.

Rådmannen har ikke oppfattet at det i Sarpsborg kommune er store ønsker eller behov for søndagsåpne butikker. Norsk sentrumsforening har i høringsuttalelse tatt avstand fra endring i Helligdagsloven med søndagsåpne butikker: *«Etter NSUs oppfatning bidrar forslaget hverken til økonomisk bærekraftige bysentra eller til positiv utvikling av sentrum i norske byer. Søndagsåpne butikker vil i hovedsak komme de store kjøpesentrene til gode og dermed undergrave sentrum som byens hovedarena for handel, kultur og opplevelser.»*

Spørsmål om verdier

For mange sysselsatte er det en viktig verdi i det å ha en felles hviledag som er forskjellig fra hverdagene og som gjør det mulig å være sammen med familie på søndager.

Et unntak er ønske om søndagsåpen dagligvarebutikk ved Ullerøy- Karlsøya, et hytteområde som Sarpsborg kommune anser som typisk turiststed. Dette gjelder i perioden mai, juni og august. Kommunen søkte om dette i 2008 og fikk avslag fra Fylkesmannen med begrunnelse i *vern av alminnelig fred på søndager* selv om lovens krav til «*typisk turistkommune*» var oppfylt. Sarpsborg kommune mener Fylkesmannens vurdering var for streng i denne sammenheng. Søndagsåpent ville ha vært positivt for lokalsamfunnet av hensyn til miljøet og mulighetene for å drive en nærbutikk

Miljømessige konsekvenser:

En større spredning i åpningstid på kjøpesentrene og matbutikker vil kunne gi økt biltransport med påfølgende klimautslipp. I Sarpsborgs hytteområder ville det derimot være positivt for miljøet med søndagsåpen nærhandel i høysesongene.

Økonomiske konsekvenser:

Økte lønnskostnader uten omsetningsvekst kan påvirke prisnivået eller resultere i rasjonalisering. Det kan tenkes at handelslekkasjen til Sverige kan reduseres noe gjennom søndagsåpne butikker. På den annen side vil det fortsatt være motiver for å handle i Sverige, som for eksempel vareutvalg og lavere priser.

Rådmannens innstilling:

- Sarpsborg kommune ser ikke behov for endring i helligdagsloven. Kommunen ønsker imidlertid en mer lempelig praksis for å muliggjøre søndagsåpne matbutikker i områder dominert av hytteturisme og annen turisme i høysesongene. Dette bør eksempelvis tillates i Ullerøy- Karlsøya i Sarpsborg kommune.

Sarpsborg kommune viser til følgende hensyn som bør vektlegges:

- Unngå press på virksomhetene til å holde søndagsåpent på tross av at det ikke er ønskelig eller økonomisk bærekraftig
- Styrke handel og annen aktivitet i sentrum fremfor å svekke sentrum, redusere biltransport heller enn å øke transportbehovet som følger av handel der det er søndagsåpne butikker
- Ta hensyn til arbeidstakernes ønske om en fast fridag i uka og mulighet til å ivareta familieverdier

Behandling i Plan- og økonomiutvalget 28.05.2015

Følgende hadde ordet ved behandlingen av saken:

Rolf Agnalt (FRP), Elise Waagen (AP), Annar Hasle (KRF), Svein Larsen (AP)

Representanten Rolf Agnalt fremmet på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre følgende forslag:

Sarpsborg kommune støtter Kulturdepartementets forslag om endring i helligdagsloven for å tillate søndagsåpne butikker.

Votering

Rådmannens innstilling ble satt opp mot forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Rådmannens innstilling ble vedtatt med 7 mot 4 stemmer. (Mindretallet FRP 2, H 2)

Plan- og økonomiutvalgets vedtak

- Sarpsborg kommune ser ikke behov for endring i helligdagsloven. Kommunen ønsker imidlertid en mer lempelig praksis for å muliggjøre søndagsåpne matbutikker i områder dominert av hytteturisme og annen turisme i høysesongene. Dette bør eksempelvis tillates i Ullerøy- Karlsøya i Sarpsborg kommune.

Sarpsborg kommune viser til følgende hensyn som bør vektlegges:

- Unngå press på virksomhetene til å holde søndagsåpent på tross av at det ikke er ønskelig eller økonomisk bærekraftig
- Styrke handel og annen aktivitet i sentrum fremfor å svekke sentrum, redusere biltransport heller enn å øke transportbehovet som følger av handel der det er søndagsåpne butikker
- Ta hensyn til arbeidstakernes ønske om en fast fridag i uka og mulighet til å ivareta familieverdier.

RETT UTSKRIFT

Dato 29. mai 2015

Hilde Øisang

Formannskapssekretær

Saken oversendes saksbehandler for oppfølging.